

d'histrion. La seconde a lieu lorsque, par un signe extérieur c'est-à-dire par des paroles expresses ou par écrit, il remet le bénéfice aux mains du Supérieur qui l'accepte ». Ita Salzano ex ipso jure¹. Quæ renuntiatio etiam per alios sive laicos sive Clericos fieri potest, modo de peculiari mandato constet. Facta autem semel et probata renuntiatione, frustra renuntiantem pœnitet.

Ad *validam* renuntiationem maxime requiritur, ut ea acceptetur a Superiore, et libere fiat actu legitimo². Ad *licitam* autem requiritur aliqua causa; nemo enim quid agere debet sine ratione. Sex autem causas indicavit Innocentius III³, quas quidem *Decretalium* breviores hisce versiculis expresserunt :

*Debilis, ignarus, maliciosus, irregularis.
Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.*

Hoc tamen non impedit, quominus sint aliæ causæ. Hinc ipse Innocentius post assignatas, dicit Beneficium adhuc cedi posse *propter aliquam causam justam et honestam* : talis est ingressus in Religionem⁴.

Curandum, ut renuntiatio intra mensem rata habeatur ab Episcopo, si ad ipsum pertineat collatio : secus jus totum ad Pontificem transfertur⁵. Peccat qui sine aliqua rationabili causa Beneficio renuntiat, si agatur de Beneficio curato; Parochus enim quoddam veluti matrimonium spirituale contrahit cum Ecclesia sua : et ejus vinculum secundum Canones ita firmum est, ut sine causa approbata disrumpi nequeat.

¹ *Lezioni di diritto Canonico pubblico e privato.* — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 154.

² V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 155, l. III, n. 81; et *Homo Apost.*, tract. XIII, n. 58. — Devoti, *Institutionum Canonicarum*, l. I, lit. vii : « Donc il est, en premier lieu, nécessaire (ait laud Salzano) que la renonciation soit acceptée par le supérieur. D'où l'on voit qu'à l'exception du souverain pontife, lequel n'a pas de supérieur, la renonciation par un évêque doit être acceptée par le pape, et celle des bénéficiers moindres par l'évêque. »

³ C. ii et x, *De renunt.* — V. Devoti, *Instit. Canonic.*, l. I, tit. vii.

⁴ V. t. I, *De oblig. Episcoporum*, p. 587.

⁵ Const. *Humano* Gregorii XIII.

Hinc redarguendi qui Parochias rusticanas abjiciunt, quod non sibi satis honorificas existiment (R).

389. *Quibusnam* (quæres) *conferri possunt Beneficia simpliciter et sine ulla conditione renuntiata?* Vel agitur de Beneficiis liberæ collationis; vel de Beneficiis jurispatronatus. Si 1, conferri nequeunt personis, quæ sint consanguineæ vel affines, vel familiares tum renuntiantis tum collatoris, uti expresse constat ex Constitutione Pii V, *Quanta Ecclesie* : idque tenet etiam pro Beneficiis parochialibus per concursum providendis, uti declaravit S. Congregatio Concilii¹. Si 2, conferri possunt omnia (non exclusis parochialibus) personis quibuscumque idoneis, tametsi consanguineæ sint, affines aut familiares tum collatoris tum renuntiantis. Ratio quia Pius V in citata Constitutione non prohibuit Patronis ad Beneficia per renuntiationem vacantia præsentare suos consanguineos, affines et familiares; ergo neque collatoribus dicendus est prohibuisse eadem iisdem conferre² : quod et praxis penes nos ubique recepta aperte declarat.

390. Q. 5. *Quid est Beneficii resignatio in favorem, et an licita?*

R. Beneficii resignatio est *Beneficii renuntiatio in favorem subjecti idonei*. Resignatio adjunctam habere debet conditionem, ut Beneficium renuntiatum non alteri tradatur quam Clerico, qui in renuntiationis actu indicatur, quique dici solet *resignatarius*.

Tales reservationes graviter in jure reprobantur; nam Canones vetant, ne Beneficiati eligant successores suos, et damnant quodcumque pacti genus in rebus spiritualibus. Accedit ratio : raro videlicet resignationes hujusmodi fiunt sine gravi communis boni detrimento, maxime si sermo sit de Beneficiis parochialibus : tum quia, ut plurimum, non habetur in successore illa ratio meritorum, quæ haberi solet, cum Beneficia conferuntur per vacationem; tum quia fiunt de more cum retentione pensionis, quæ in damnum paupe-

¹ Penes Garciam, *De Beneficiis*, t. II, n. 267. V. Benedictus XIV, *De Syn. Diœc.*, l. XIII, c. xxiv; et *Notificatione* xci. — Ferraris, *vº Resignatio*, n. 40. — Parisius, *De resignatione*. — Gallarati Petrus Novariensis, *De renuntiationibus*; Novariæ, 1616.

² Ita declarasse Gregorium XIII refert Garcias, *De Beneficiis eccl.*, t. II, n. 268.

rum vertit. Attamen cum etiam contingere possit, ut nullum detrimentum Ecclesiæ obveniat, imo ut aliquando utile sit tales resignationes admitti, cumque aliunde R. Pontifex habeat facultatem dispensandi super omnibus juris canonici dispositionibus; ipse iccirco, et quidem non nisi solus, potest (causis sibi cognitis) admittere tales resignationes.

Quæ resignationes (sicut et permutationes) ut validæ sint, requiruntur ex jure ecclesiastico : 1. ut Beneficium sit vere resignantis, cum resignatio sit proprii juris dimissio; ut resignatio fiat libere, in manibus ejus qui facultatem habet illam admittendi, qui de facto eam admittat; 3. ut cui Beneficium confertur, illud acceptet; alias resignans non perdit Beneficium; 4. ut adsit consensus patroni vel electorum, si Beneficium sit patronale aut electivum; 5. ut resignans infirmus, supervivat adhuc viginti dies a resignatione: alias Beneficium censeretur vacare; 6. ut Beneficium non sit litigiosum; quia tunc tantum in alterum litigantem conferri potest; item ut Seminario unitum non sit¹; 7. ut si resignatio fiat in Curia romana, intra sex menses publicetur in loco ipsius Beneficii. Si extra, publicanda erit in eodem loco intra mensem; si tamen agatur de Beneficiis episcopatu inferioribus².

An (quæres) resignans debeat quærere digniorem? Negant Lessius et Sanchez dicentes, resignantem in hoc casu non esse dispensatorem boni communis, sed sui proprii. Unde nec ipse peccat contra justitiam distributivam Beneficium resignans: nec peccat ipse Episcopus conferens postea illud resignatario, si sit satis idoneus; Decreta enim de eligendo digniore tantum loquuntur de collatione per vacationem facta. Alii e contrario cum Collet et Viva affirmant, teneri sub gravi resignantem quærere digniorem: secus lieet non peccaret uti collator, peccaret tamen uti causa illicitæ collationis; nam collator hujusmodi resignationem acceptare non potest sine peccato in favorem aliqujus, qui vix dignus esset; cum aliunde posset faciliter inveniri magis dignus. Alii cum Salmanticensibus et Vasquez admittunt resignationem factam etiam favore non dignioris cum resignatarius est æque dignus ac resignans; quia tunc nullum Ecclesiæ damnum irrogatur.

Sed videtur æquior sententia Lugo et Croix, qui dicunt, quod tota ratio culpæ sumenda est a damno, quod Ecclesiæ obveniret. Finis enim intrinsecus et principalis institutionis Beneficiorum cum sit bonum commune, Ecclesia illa conferendo tacite intendit hoc onus, ut casu

¹ Tridentinum, sess. xxi, c. v; et sess. xxiii, c. xviii, de R.

² Pius V. Const. *Quanta*; et Benedictus XIV, Const. *In sublimi*; et Constit. *Ecclesiastica ministeria*; ac *De Syn. Diœc.*, l. XIII, c. xxiv. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 134.

quo Beneficiati velint iisdem se abdicare, non resignent, nisi in bonum ipsum commune¹.

391. Q. 4. Quid est Beneficii permutatio?

R. Beneficii permutatio est *quædam species resignationis conditionatæ*. Fit cum duo Beneficiati unum vel plura Beneficia Pontifici non reservata in manus Ordinarii resignant ea conditione, ut postea alteri alterius Beneficium conferatur. Licita est, si a legitima auctoritate a qua sacrorum distributio pendet, perficiatur, et legitima sit causa ac conditiones, et non fiat intuitu commodi temporalis per talem permutationem permutantibus obventuri². In *permutatione*, inquit Angelicus, *est simonia si pro aliquo terreno commodo utriusque vel alterius talis commutatio fiat. Si autem pro aliquo spirituali, utpote quia hic in illo loco melius possit Deo servire, non est simonia*³: et fit in Curia episcopali, servatis tamen servandis. Ad permutationem autem ea omnia requiruntur, quæ ad resignationem in favorem.

Omnia Beneficia etsi unum sit curatum, aliud non; unum pingue, aliud macilentum inter se ab episcopo permutari possunt; quia in permutatione, ait Garcias, transfertur solum spiritualis titulus beneficii, non retenta dignitate rei adnexa, vel redditibus illius. Excipe 1. Beneficia unita, cum per unionem extinctus sit titulus ac nomen illorum; 2. ex dictis Beneficia Sedi Apostolicæ reservata, quorum permutatio fieri nequit coram Episcopo, cum illa conferre nequeat; 3. Beneficium litigiosum, quia tunc proprie non est litigantis, cum adsit contestatio; ideo nequit cedi⁴.

An (quæres) in permutatione Beneficii parochialis requiratur examen? R. Distinguendo: vel permutatur Beneficium simplex cum Parochiali; vel parochiale cum alio parochiali.

¹ Finis porro intrinsecus sine culpa negligi non potest, et ideo resignationes præsertim in Beneficiis curatis raro licitæ sunt. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 98.

² V. Benedictus XIV, *De Syn. Diœc.*, l. XIII, c. xxiv, nn. 5 et seqq.; Garcias et Rigantius.

³ In 4. disp. xxv, q. 3, a. 3; et 2, 2, q. 100. — Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 27; et l. IV, n. 136.

⁴ V. Gasparus, *Institutiones juris Canonici*, p. I, t. XIV.

Si 1, certum est examen requiri, ut de novo instituendus Parochus comprobetur: sufficit autem examen institui coram Episcopo vel ejus Vicario et tribus examinadoribus synodalibus. Neque concursus requiritur, cum Parœcia vacare communiter non censeatur. Si 2, nullum examen requiritur; cum enim permutantes jam examinati sint et probati, injuria fieret prioribus examinadoribus, qui eos jam idoneos Episcopo renuntiarunt. Excipe nisi cohonestetur novum examen ex magna Parochianorum inæqualitate. Ita S. C. C. et Concilium Provinciale Mediolanense II¹.

SCHOLIUM. — De pensionibus Ecclesiasticis, annatis spoliis, cathedratico, procuratione et regaliis.

392. Q. 1. Quid est pensio Ecclesiastica?²

R. Nonnunquam Beneficia renuntiantur, resignantur ac permutantur sub reservatione pensionis. Hinc pensio ecclesiastica definitur: *Jus percipiendi fructus ex Beneficio alieno*. Triplex est: 1^a *temporalis*, quæ datur propter ministerium temporale, v. g., cantoris, æditi et defensoris Ecclesiæ; 2^a *spiritualis*, quæ fundatur in titulo mere spirituali, v. g., concionatoris, Parochi vel Coadjutoris; 3^a *media*, quæ fundatur in statu spirituali, non tamen in ipso officio, ut quæ datur, v. g., Clerico pauperi, vel Parocho seni ad vitæ propriæ sustentationem³. — Item distinguuntur pensiones in *personales*, quæ afficiunt personas tale Beneficium obtinentes et quoadusque obtinent; et in *reales*, si directe pensio detrahatur a Beneficio, ad quemcumque illud devenerit.

Antiquissima est origo pensionis; jam enim ab ipso Gregorii Magni tempore ea obtinuit in Ecclesia⁴; et mentio fit in Conciliis ephesino et chalcædonensi sæculo V celebratis. Solet etiam vocari *census*. Ex communi Theologorum et Canonistarum sententia hæc generatim statuta sunt circa pensionem ecclesiasticam. Requiritur nempe:

¹ V. Garcias, *Praxis Benefic.*, p. IX, c. II, n. 165. — Ferraris, v^o *Resignatio*.

² V. Clericatus, *De beneficiis et pensionibus*. — De Nigris, *De vocatione beneficiorum et pensionibus ecclesiasticis*. Romæ, 1741. — Fagnanus, in c. *Nisi essent. de præb.*, n. 27.

³ Duo posteriores dicuntur *Clericales*, quia Clericis; prima dicitur *Laicalis*, quia laicis tantummodo concedi solet. — V. Ferraris, *Biblioth.*, etc., v^o *Pensio*.

⁴ L. III, Ep. LV; l. V, Ep. XII; l. XIII, Ep. V, t. II.

1. *Moderatio*, adeo ut Beneficiato non tollatur modus vitæ sustentandæ, aliisque oneribus satisfaciendi¹. Talis plerumque censetur ea, quæ tertiam partem aut dimidiam fructuum non excedit.

2. *Justa causa*. Secus non excusaretur qui pensionem retinet, quia *Papa dedit; nam Papa non est Dominus bonorum Ecclesiæ, sed solum universalis distributor*, ut ait Toletus.

3. *Legitima auctoritas*: porro ex Tridentino possunt eam constituere Episcopi, si agatur de Vicario deputando imperitis, aut malis rectoribus²; et adhuc posse aiunt si agatur de lite finiendâ inter duos contententes de beneficio³. Utrum vero possint, alia causa interveniente, v. g., ad Parochum senem vel infirmum alendum, qui beneficio ideo dimittit, ad compensandam inæqualitatem in Beneficiorum permutatione, ad succurrendum paupertati alicujus Clerici, cujus opera fuit utilis Ecclesiæ, alii cum Busembaum affirmant. At negant omnino Lessius ac Salmanticenses, et dicunt id esse solius Pontificis, quia talis est stylus Curie, qui facit jus, ut omnibus notum est. Alii permittunt, si agatur de pensione personali; quia cum personæ, non beneficio imponatur, nulla videtur esse ejus dismembratio.

4. *Consensus patroni*, sed dumtaxat jure particulari, ut in Sabaudia; et quoad Beneficia illa parochialia, ad quæ nominandi jus est penes Regem. Non autem de jure communi; cum per impositionem pensionis nulla patrono fiat injuria, neque illius jus limitetur⁴. Quamquam alii consensum patroni requirant, si patronatus sit laicalis vel mixtus.

Pensionarius, si pensio Clericalis sit, ex Bullis Sixti V, et Pii V debet habitum et tonsuram deferre, ac Officium B. Virginis quotidie (sub onere restitutionis) recitare, nisi jam ad Officium majus obligetur.

Extinguitur pensio: 1. *morte pensionarii*; cum pensio habeat ra-

¹ Hinc Tridentinum, sess. xxiv, c. xiii, de R. statuit: « Ut omnes cathedrales Ecclesiæ, quarum reditus summam ducatorum mille, et parochiales quæ summam ducatorum centum secundum verum annuum valorem non excedant, nullis pensionibus aut reservationibus fructuum graventur. »

² Sess. xxi, c. vi, de R. — Liguori, *Homo Apost.*, tract. XIII, n. 59; *Op. Mor.*, l. IV, n. 137; l. III, n. 75.

³ Ex c. *Nisi de præb.* — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 78. — Ferrante, *Jus Can.*

⁴ Benedictus XIII, 6 sept. 1724. Bulla *Quanta pastoribus* prohibet Episcopo Beneficiatis parochialibus pensiones imponere. Quod vero pertinet ad pensiones reales, pensiones Beneficio parochiali impositæ, in Regno Sabaudie regio placito muniri non solent, nisi vel ipsi Beneficio aliqua dignitas aliquando unita fuerit; vel agatur de permutationis casu, resignationis aut litis compositionis; vel demum nisi respiciat pensio subventionem patrono pauperi præstandam, quod est debitum gratitudinis et honestatis. V. Canestri, *Giurispr. can. e civ. pei parochi del Piemonte*, tit. I, c. v.

tionem ususfructus. Excipe, nisi ei illam in alium transferendi facultas data sit; 2. *redemptione*; quæ tamen irrita habetur, si vel antea pacta, vel intra sex a Beneficii possessione menses, vel sine romani Pontificis auctoritate, facta fuerit¹; 3. *renuntiatione*; item *assecutione* ipsius beneficii: item si *beneficium perierit*, ut patet; 4. *dimissione* habitus clericalis; non tamen ipso jure, sed judicis sententia; 5. *Religionis professione, matrimonio, degradatione*, ac ceteris fere modis omnibus, quibus Beneficium ipsum amittitur.

393. Q. 2. *Quid annatæ, spolia, cathedraticum, procuratio et regalia?*

R. Duo priora cedunt Pontifici; sed ea hodie nullibi forte obtinent. Alia duo Episcopo debentur et vigent. Ultimum Principis est.

1. Sedes apostolica in conferendis Beneficiis reditus exigebat unius anni, si ea essent consistorialia. Secus dimidium reditus unius anni; si tamen proventus annui superarent summam 24 ducatorum aureorum *de Camera*. Quæ quidem *annatæ* noncupabantur et *mediæ annatæ*. — Antiquissimas dicimus et justissimas; cum inductæ essent ad propagandam fidem, ad opitulandum pauperibus ad Religionem nostram conversis, et cetera gravissima Pontificatus onera ferenda².

2. *Spolia* dicta sunt bona, quæ Clerici post obitum relinquebant: quibus tum ipsi tum illorum hæredes expoliabantur. Hæc jure pertinebant ad Sedem apostolicam, quæ ea exigebat per collectores, et in pios usus distribuebat. — Spolia instituta sunt tum ad coercendum avaritiam Clericorum, qui ex ecclesiasticis bonis quærebant opes, ut ditarent consanguineos; tum ad tuendos canones, ex quibus Ecclesiæ bona in pios usus conferenda sunt³.

3. *Cathedraticum* est ordinarium tributum, quod a singulis Ecclesiis sæcularibus, et clericis Beneficiatis item sæcularibus solvitur quotannis episcopo in signum subjectionis, et honorem Cathedræ episcopalis. Antiquissimus profecto est⁴; neque illud sustulit Tridentinum.

¹ Innocentius XI, Constitutione *Circumspecta*; et Benedictus XIV, Constitutione *In sublimi*. — V. Cabassutius, *Theor. et prax.*, c. xiv, n. 15. — Fagnanus, in c. *De Præb.* — Vallensis, *De Beneficiis*, p. I, t. II, etc. — *Devoti, Inst. Can.*, l. II.

² V. Pallavicini, *Historia Concilii Tridentini*, l. II, c. viii. — P. Zaccharia, *Antifebronius*, p. II, l. V, c. v. — Braschi, *De annatis*. — Biner. — Fagnanus. — Ferraris, vº *Annatæ*.

³ V. Benedictus XIV, *De Syn. Diæc.*, l. III, c. viii, n. 6. — Ferraris, vº *Spolium, Subcollectores*.

⁴ Sess. xxiv, c. iii, de R. — V. Thomasinus, *Vetus et nova Ecclesiæ disciplina*, p. II, t. II, c. xxxiv. — V. Ferraris, vº *Cathedraticum, Subsidiium charitativum*.

Quia tamen hodie illud in Synodo penditur ideo et *Synodaticum* appellari consuevit. — Est etiam *subsidiium charitativum*, nempe tributum ab Episcopo ecclesiis et clericis sibi subjectis in necessitate impositum.

4. Pertinet quoque ad Episcopum *procuratio*: et est præstatio, quæ ei Diocesim visitanti tribuitur, alimentorum nomine¹; cum enim in visitorum bonum visitatio cedat, æquum est ut ista illorum fiat sumptibus. Hic consuetudo ac conventiones sunt attendendæ: sunt enim loca quæ nihil tribuunt, uti hospitalia, monasteria si in iis non sit beneficium, civitas in qua Episcopus residet, etc.

5. *Regalia* est concessio sæcularibus Principibus ab *Ecclesia facta*, tum ad quædam Beneficia nominandi, tum reditus percipiendi a Beneficio vacante; est quasi donum illis tributum ad eorum protectionem erga Ecclesiam Dei remunerandam². Dictum est *ab Ecclesia facta*: unde civilis potestas non potest illas proprio Marte usurpare; res enim et bona Ecclesiæ sunt. — Hoc autem confundi non debet cum *Investituris*, quibus scilicet Principes Episcopos feudis investiebant; cum enim decursu temporis non tantum feuda, sed ipsa Beneficia tribuere contenderent, a Gregorio VII invicte atque sapienter condemnatæ fuerunt investituræ³.

¹ C. vi et xxiii, *De cens. exact.*; et Benedictus XIV, *De Syn. Diæc.*, l. X, c. x. Plures sunt Parochorum partes in Episcopi visitatione. V. Gavanti, *Praxis compendiaris visitationis Episcopalis*. — *Bibliotheca per i Parochi ed i Cappellani di campagna*, vol. XV. — Ferraris, vº *Procuratio*. De jurisdictione Episcopi quoad Ecclesias parochiales Regularium in visitatione vid. Constitutio Benedicti XIV, *Firmandis*. 6 nov., anno 1744.

² V. Salzano, *Storia ecclesiastica*, l. XV, n. 27. — *Pratica legale* pro Sabaudia.

³ V. Salzano, *Storia ecclesiastica*, l. XIII, n. 10, prop. iii. — It. Voigt, *Storia di papa Gregorio VII*. — It. Muzzarelli, *Il buon uso della logica*, opusc. xxxi; Gregorio VII. — Graveson, *Hist. Eccl.* t. IV, coll. 3. — Liber, cui titulus, *Lasciamo stare le cose come stonno*, ecc. Roma, 1856, pag. 65. — Præ ceteris Rohrbacher, *Histoire universelle de l'Eglise*.